

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

۱۰/۱۲
۱۳۸۷/۲/۵۱۵۶

دانشگاه پیام نور

دانشکده علوم انسانی

گروه علوم اجتماعی

بررسی و مقایسه باورهای جنسیتی و نگرش نسبت به
شغل معلمی در دانشجو معلمان مراکز تربیت معلم و
دانشجویان دانشکده های علوم تربیتی شهر تهران

پایان نامه:

برای دریافت درجه کارشناسی ارشد
در رشته جامعه شناسی

مؤلف

شیرین رضایی

استاد راهنما

دکتر شهلا اعزازی

استاد مشاور

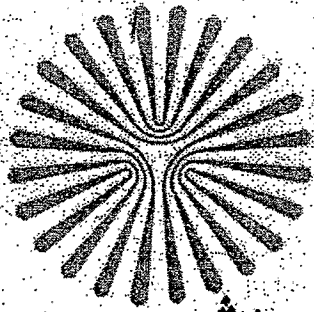
دکتر الهه حجازی

شهریور ۱۳۸۴

۱۰۵۱۹۶

این پایان نامه با اعتبارات مالی پژوهشگاه
مطالعات آموزش و پرورش - پژوهشکده
تعلیم و تربیت (گروه پژوهشی مطالعات
زنان) حمایت شده است.

دانشگاه پیام نور - تهران	
کمیسیون	
H	
KVC	
۸۴/۱۷ ۲۴	

دانشگاه پیام نور

تصویب نامه

دانشگاه پیام نور
بیان نامه تحت عنوان

بررسی و مقایسه باورهای جنسیتی و نگرش نسبت به شغل معلمی در دانشجویان
معلمان مراکز تربیت معلم و دانشجویان دانشکده های

علوم تربیتی شهر تهران

تاریخ دفاع: ۸۴/۷/۲۷ نمره ۱۸/۱۳ (مجموع نمرات) درجه عالی

اعضای هیات داوران:

۱- خانم دکتر شهلا اعزازی

۲- خانم دکتر الهه حجازی

۳- آقای دکتر عمر اوطمیشی

۴- نماینده گروه آقای دکتر زاهدی

استاد راهنما

استاد مشاور

استاد داور

امضاء

[Handwritten signature]

[Handwritten signature]

[Handwritten signature]

تشکر و سپاس

حال که کار نگارش این اثر به پایان رسیده است، بر خود لازم میدانم که از تمامی بزرگوارانی که مرا در انجام این پژوهش یاری نمودند تشکر و قدر دانی نمایم.

از استاد محترم سرکار خانم دکتر اعزازی که راهنمایی این پژوهش را عهده دار بودند، بسیار سپاسگزارم. از استاد گرامی سرکار خانم دکتر حجازی بیاس برخورداری از نظرات ارزشمندشان در زمینه روش تحقیق و آمار در این پژوهش، تشکر و قدردانی می نمایم. همچنین از استاد ارجمند و فرهیخته جناب آقای دکتر اوطمیشی که قبول زحمت فرمودند و داوری این رساله را پذیرفتند، کمال تشکر را دارم. و نیز بدین وسیله از دوستان و همکاران عزیزم در گروه پژوهشی مطالعات زنان پژوهشگاه آموزش و پرورش، سرکار خانم ظهره وند، سرکار خانم کریم زاده، سرکار خانم منشی و همچنین از جناب آقای خوش خلق مدیر محترم گروه پژوهشی سنجش و ارزشیابی پژوهشگاه آموزش و پرورش به پاس همکاری صمیمانه در انجام این پژوهش تشکر و قدردانی می شود.

در پایان از زحمات و حمایت های بیدریغ همسر مهربان و گرانقدرم جناب آقای دکتر ریاحی که در طول دوره تحصیل اینجانب را یاری نمودند، کمال تشکر و امتنان را دارم.

اول	چکیده
	فصله اول : طرح پژوهش
۱	۱-۱ مقدمه
۲	۲-۱ بیان مسئله
۹	۳-۱ اهمیت و ضرورت
۹	۴-۱ اهداف پژوهش
۹	۵-۱ سوال ها و فرضیه های پژوهش
۱۱	۶-۱ متغیرها : تعاریف مفهومی و عملیاتی
	فصل دوم : مبانی نظری و پیشینه پژوهش
۱۴	۱-۲ مبانی نظری : باورهای جنسیتی
۱۴	۱-۱-۲ مقدمه
۱۷	۲-۱-۲ نظریه یادگیری اجتماعی
۱۹	۳-۱-۲ نظریه های اجتماعی شدن
۲۲	۴-۱-۲ نظریه فمینیسم
۲۴	۵-۱-۲ جامعه پذیری مبتنی بر جنسیت
۳۱	۶-۱-۲ باورها و کلیشه های جنسیتی
۳۶	۲-۲ مبانی نظری : بحث نگرش
۳۶	۱-۲-۲ تعاریف نگرش و مفاهیم نزدیک به آن
۳۸	۲-۲-۲ شکل گیری نگرش
۳۹	۳-۲-۲ نگرش شغلی
۳۹	۱-۳-۲-۲ نظریه ها
۴۲	۲-۳-۲-۲ مراحل رشد حرفه ای و پیدایش نگرش های کلیشه ای شغلی
۴۶	۱-۳-۲-۲ مطالعات مرتبط با باورها و کلیشه های جنسیتی
۴۶	۲-۱-۳-۲ تحقیقات خارجی

.....	۲-۱-۳-۲ تحقیقات داخلی	۴۸
.....	۲-۳-۲ تحقیقات مرتبط با نگرش نسبت به شغل معلمی	۵۰
.....	۳-۳-۲ مروری بر ابزارهای اندازه گیری نگرش های نقش جنسیت و کلیشه های جنسیتی	۵۲
.....	۴-۲ مروری بر شغل معلمی و تربیت معلم در ایران	۵۵
.....	۱-۴-۲ گسترش مراکز تربیت معلم در ایران	۵۷
فصل سوم :		
.....	۱-۳-۱ روش پژوهش	۶۲
.....	۲-۳-۲ جامعه آماری و نمونه پژوهش	۶۲
.....	۳-۳-۲ ابزار گرد آوری داده ها	۶۴
.....	۱-۳-۳ پرسشنامه باورها و نگرش های نقش جنسیت	۶۴
.....	۲-۳-۳ پرسشنامه سنجش نگرش نسبت به حرفه معلمی	۶۶
.....	۴-۳ روش های آماری	۶۸
فصل چهارم :		
.....	۱-۴-۱ ارایه یافته های توصیفی	۷۱
.....	۱-۱-۴ شاخص های توصیفی باورهای جنسیتی دانشجو معلمان و دانشجویان به تفکیک جنس و محل تحصیل	۷۱
.....	۲-۱-۴ شاخص های توصیفی نگرش نسبت به شغل معلمی دانشجو معلمان و دانشجویان به تفکیک جنس و محل تحصیل	۷۲
.....	۳-۱-۴ ویژگی های جمعیت شناختی دختران و پسران دانشجو معلم و دانشجو	۷۳
.....	۴-۲ ارایه یافته های استنباطی	۷۷
.....	۱-۲-۴ نتایج تحلیل واریانس دو عاملی (متقاطع) جهت مقایسه باورهای جنسیتی دانشجویان بر حسب جنس و محل تحصیل	۷۷
.....	۲-۲-۴ نتایج تحلیل واریانس طرح عاملی متقاطع جهت مقایسه نگرش نسبت به شغل معلمی دانشجویان با توجه به جنس و محل تحصیل	۷۹
.....	۳-۲-۴ نتایج تحلیل رگرسیون گام به گام نگرش نسبت به شغل معلمی بر حسب جنس و باورهای جنسیتی	۸۰
.....	۱-۳-۴ نتایج آزمون t مستقل باورهای جنسیتی دختران و پسران دانشجو	۸۲
.....	۲-۳-۴ نتایج آزمون t مستقل باورهای جنسیتی دختران دانشجو	۸۴

۸۵	۳-۳-۴- نتایج آزمون t مستقل باورهای جنسیتی پسران دانشجو.....
۸۶	۴-۳-۴- نتایج آزمون t نگرش شغلی دانشجویان.....
	فصل پنجم :
۸۸	۱-۵ ویژگی های جمعیت شناختی دانشجو معلمان و دانشجویان.....
۸۹	۱-۱-۵- یافته های مربوط به سوال اول.....
۹۲	۲-۱-۵- یافته های مربوط به سوال دوم.....
۹۵	۳-۱-۵- یافته های مربوط به سوال سوم.....
۹۸	۱-۲-۵- یافته های مربوط به فرضیه اول.....
۱۰۰	۲-۲-۵- یافته های مربوط به فرضیه دوم.....
۱۰۱	۳-۲-۵- یافته های مربوط به فرضیه سوم.....
۱۰۱	۴-۲-۵- یافته های مربوط به فرضیه چهارم.....
۱۰۴	۳-۵ خلاصه نتایج نهایی پژوهش.....
۱۰۴	۴-۵ محدودیت های پژوهش.....
۱۰۵	۵-۵ پیشنهاد های پژوهش.....
۱۰۹	منابع فارسی.....
۱۱۳	منابع انگلیسی.....

- جدول ۴-۱ داده های توصیفی باورهای جنسیتی دانشجویان به تفکیک جنس و محل تحصیل ۶۷
- جدول ۴-۲ داده های توصیفی نگرش نسبت به شغل معلمی به تفکیک جنس و محل تحصیل ۶۸
- جدول ۴-۳ درصد فراوانی سطح تحصیلات پدران دانشجویان بر حسب محل تحصیل ۷۰
- جدول ۴-۴ درصد فراوانی سطح تحصیلات مادران دانشجویان بر حسب محل تحصیل ۷۱
- جدول ۴-۵ درصد فراوانی شغل پدران دانشجویان بر حسب تحصیل ۷۲
- جدول ۴-۶ درصد فراوانی شغل مادران دانشجویان بر حسب تحصیل ۷۳
- جدول ۴-۷ نتایج تحلیل واریانس دو عاملی جهت مقایسه باورهای جنسیتی دانشجویان بر حسب جنس و محل تحصیل ۷۴
- جدول ۴-۸ مقایسه میانگین نمرات باورهای جنسیتی دانشجویان با توجه به جنس ۷۵
- جدول ۴-۹ نتایج طرح عاملی متقاطع تحلیل واریانس جهت مقایسه نگرش نسبت به شغل معلمی دانشجویان بر حسب جنس و محل تحصیل ۷۶
- جدول ۴-۱۰ تحلیل واریانس رگرسیون گام به گام نگرش نسبت به شغل معلمی ۷۷
- جدول ۴-۱۱ نتایج تحلیلی رگرسیون گام به گام نگرش نسبت به شغل معلمی بر حسب باورهای جنسیتی ۷۸
- جدول ۴-۱۲ ضرایب متغیر پیش بین باورهای جنسیتی دانشجویان ۷۸
- جدول ۴-۱۳ نتایج آزمون t مستقل باورهای جنسیتی دانشجویان بر حسب جنس ۷۹
- جدول ۴-۱۴ نتایج آزمون کای اسکور جهت مقایسه فراوانی ها بر حسب نوع باورهای جنسیتی ۸۰
- جدول ۴-۱۵ درصد فراوانی نوع باورهای جنسیتی (کلیشه ای - غیر کلیشه ای) آزمودنی ها ۸۰
- جدول ۴-۱۶ نتایج آزمون گروه های مستقل مقایسه باورهای جنسیتی دختران با توجه به محل تحصیل ۸۱
- جدول ۴-۱۷ نتایج آزمون t گروه های مستقل باورهای جنسیتی پسران بر حسب محل تحصیل ۸۲
- جدول ۴-۱۸ نتایج آزمون t گروه های مستقل جهت بررسی نگرش شغلی دانشجویان بدون تفکیک جنس و محل تحصیل ۸۳

چکیده

پژوهش حاضر با هدف مقایسه باورهای جنسیتی و نگرش نسبت به شغل معلمی بین دانشجو معلمان مراکز تربیت معلم و دانشجویان دانشکده های علوم تربیتی انجام شد. تعداد ۱۰۰ نفر دختر و پسر از دانشجو معلمان و ۱۰۰ نفر دختر و پسر از دانشجویان دانشکده های علوم تربیتی شهر تهران بطور تصادفی انتخاب شدند. روش نمونه گیری برای انتخاب دانشجو معلمان، روش تصادفی خوشه ای و برای انتخاب دانشجویان روش تصادفی چند مرحله ای بود. ابزار گرد آوری داده ها شامل دو پرسشنامه جهت ارزیابی باورهای جنسیتی و نگرش نسبت به شغل معلمی بود. پرسشنامه باورهای جنسیتی توسط پرارتانپراساد و جاناتان بارون (۱۹۹۶) در دانشگاه پنسیلوانیای امریکا ساخته شده است. این مقیاس با ۳۰ آیتم کلیشه های جنسیتی را مورد سنجش قرار می دهد. پرسشنامه نگرش نسبت به شغل معلمی با ۳۸ آیتم نگرش مثبت یا منفی را به شغل معلمی اندازه گیری می کند. جهت پاسخ گویی به سؤالات و آزمون فرضیه های پژوهش از روش های تحلیل واریانس، رگرسیون و آزمون t استفاده شده است.

یافته های پژوهش نشان می دهد که:

- بین باورهای جنسیتی دانشجویان با توجه به جنس تفاوت وجود دارد.
- بین باورهای جنسیتی دانشجویان با توجه به محل تحصیل تفاوت وجود ندارد.
- بین نگرش دانشجویان دختر و پسر نسبت به شغل معلمی تفاوت وجود ندارد.
- بین نگرش دانشجویان و دانشجو معلمان نسبت به شغل معلمی با توجه به محل تحصیل تفاوت وجود ندارد.
- بین باورهای جنسیتی و نگرش به شغل معلمی رابطه وجود دارد.
- باورهای جنسیتی می توان نگرش نسبت به شغل معلمی را پیش بینی نماید.
- باورهای جنسیتی پسران در مقایسه با دختران کلیشه ای تر است.
- دانشجویان و دانشجو معلمان شغل معلمی را تا حدودی زنانه برآورده کرده اند.

فصل اول

طرح پزوهش

۱-۱ مقدمه

در سه دهه اخیر مفاهیمی چون جنسیت ، تفاوت های جنسیتی ، باورهای جنسیتی از جمله موضوعات مطرح و قابل بحث در مجامع علمی و پژوهشی بوده است . نظریه پردازان اجتماعی در مطالعات خود نشان داده اند که باورهای جنسیتی عمدتاً ساختی اجتماعی دارد و نقش هایی که در جامعه به زنان و مردان اختصاص دارد به طور زیستی تعیین نمی شوند، اگر چه جنس خودش به طور زیستی تعیین می شود و تفاوت های کالبد شناختی بین پسران و دختران وجود دارد اما مهم طرز تلقی و نگرش افراد از این تفاوت هاست ، به بیان دیگر مهم نحوه جامعه پذیری دختران و پسران یا رفتار جنسیتی است که مناسب و ارزشمند تلقی می شود . در واقع والدین ، آموزگاران و بطور کلی جامعه با پسران و دختران به نحو متفاوت رفتار می کنند و بالطبع انتظارات متفاوت نیر از نحوه رفتار آنان دارند . این انتظارات توسط مراکز و نهادهایی که دختران و پسران تحصیل می کنند و یا عضو هستند تشویق و تحکیم می گردد . بدین ترتیب نقش های اجتماعی یا رفتار های مناسب برای دختران و پسران به صورت کلیشه های جنسیتی القا می شود . کلیشه ها به عنوان پیام دهنده عمل می کنند و شامل شبکه ای مستحکم از ویژگی های شخصیتی ، نقش های اجتماعی ، رفتار ها و ویژگی های فیزیولوژیک هستند . کلیشه ها به افراد می گویند چه رفتار هایی بهتر است باشد ، یا چه رفتار هایی برای زنان و چه رفتار هایی برای مردان مناسب است . این قالب های ذهنی و جنسیتی گاهی اوقات واقعی به نظر می رسند و مانع از بروز توانمندیهای افراد جامعه اعم از دختر یا پسر، زن یا مرد می گردد . از آنجا که تغییر یا اصلاح در باور افراد در عملکرد، شیوه تعامل با دیگران و رفتار های اجتماعی آنان تأثیر دارد . بررسی نگرش و باورهای افراد مهم به نظر می رسد . اطلاع و آگاهی از نوع باورهای جنسیتی ، شناخت لازم در مورد نگرش و تفکر را فراهم می آورد . بعلاوه گامی است در جهت ایجاد نگرشی غیر جنسیتی در برنامه ریزی های

آموزشی و تحصیلی که با ارتقاء توانمندیها و شایستگی های دختران و پسران در جامعه همراه خواهد بود .

۱-۲ بیان مسأله :

" شاید بیش از چند دهه از وارد شدن مباحث جنسیت در حوزه جامعه شناسی نمی گذرد ، با این حال بخش بزرگی از آثار جامعه شناختی اخیر درباره جنسیت و تفاوت های جنسیتی بوده که به منزله يك تأکید مهم در جامعه شناسی نیز به شمار می رود " (ریتزر^۱ ، ۱۳۷۴ : ۴۷۰)

در روانشناسی نیز تحقیقات بیشماری با موضوع نقش های جنسیتی ، کلیشه ها و تفاوت های جنسیتی انجام شده است (مارتین و هالورسن^۲ ، ۱۹۸۱ ، بم^۳ ، ۱۹۸۵ ؛ واتسون^۴ ، ۲۰۰۲) . نتایج بسیاری از پژوهش های روانشناختی و جامعه شناختی در خصوص تفاوت های جنسیتی نشان داده اند که تفاوت بین مردان و زنان عمدتاً منشاء اجتماعی داشته و انتظارات اجتماعی ، باورها و نگرش های فرهنگی به آن شکل می دهد . این یافته ها می تواند مورد توجه سازمان های آموزشی و پژوهشی جهت انجام پژوهش های بیشتر قرار گیرد .

آموزش و پرورش رسمی که در قالب یک نهاد اجتماعی عمل می کند توسط معلمان به برآوردن اهداف آموزشی خود می پردازد . شرط احراز موفقیت معلمی علاوه بر آمادگی فرد برای دانستنیها، برخورداری وی از شرایطی خاص جهت ایجاد دگرگونی های لازم در رفتار دانش آموزان است (عسگریان ، ۱۳۸۰ : ۵۶) . " رفتار و شرایط خاص معلمان رابطه نزدیکی با نگرش ها ، تمایلات ، باورها و ادراکات آنان دارد " (نجفی زند ، ۱۳۷۰ : ۳۱) .

نقش باورها در آموزش و یادگیری در تحقیق لی^۵ (۱۹۹۵) به اثبات رسیده است . به طوری که

۱-Ritzer

۳-Bem

۵-Lee

۲ -Martin & Hollorson

۴-Watson

بر روی موفقیت و یاشکست برنامه ریزی آموزشی و تدریس اثر گذاشته است . در حوزه باورهای معلمان انواع متفاوت باورها شامل باورهای جنسیتی، باور به ارزش ها ، باور در مورد ماهیت دانش و فراگیری دانش در ارتباط با یکدیگر شغل می گیزند و عمل می کنند .

بنابراین برای درک رفتارهای آموزشی باید باورهای معلمان را فهمید این ادراکات با موضوعاتی از قبیل اهداف آموزشی ، نقش دانش آموزان ، نقش معلمان و کارکرد ها تحصیلی یادگیرندگان ارتباط دارد (کریمی ، ۱۳۷۷) .

خانواده اولین بافت اجتماعی است که در شکل گیری باورهای جنسیتی نقش دارد . محیط های آموزشی بعد از محیط خانواده به عنوان عامل مهم در انتقال باورهای فرهنگی و اجتماعی و در شکل دادن و تقویت ادراکات و برداشت های دختران و پسران از خود مؤثر هستند .

مدرسه مکان مهمی برای اجتماعی شدن دانش آموزان است . در نوجوانی پسران و دختران مدت زمان زیادی از وقت خود را در مدرسه می گذارند . بنابراین نمی توان تأثیر مدرسه بر روی رشد نقش جنسیت را نادیده گرفت (کات سورا^۱ ، ۲۰۰۲) . الگوهای متفاوت اجتماعی شدن و به طور کلی جامعه پذیری جنسیتی این پیام را با اطمینان انتقال می دهد که دختران با پسران برابر نیستند (چپمن^۲ ، ۲۰۰۳) .

مطالعه دایانا ری^۳ (۲۰۰۱) نشان می دهد که دختران برای اینکه پاکیزه ، آرام و ساکت باشند ، تحسین می شوند در حالیکه پسران برای استقلال فکری ، فعال بودن ، پرسشگری تشویق می شوند به عبارت دیگر دختران بدین گونه اجتماعی می شوند که تشخیص بدهند ، مردم پسندی مهم است ، یاد بگیرند که عملکرد آموزشی و توانایی خیلی مهم نیست به طوری که دختران در پایه های میانی (

۱-Katsurada

۳- Diana reay

۲-Chapman

دوم و سوم راهنمایی (محبوبیت و زیبا به نظر رسیدن را مهم تر از شایستگی یا مستقل بودن درك می کنند از طرف دیگر پسران شایستگی و مستقل بودن را مهمتر ارزیابی می کنند. (چپمن، ۲۰۰۳).

فمنیست ها ثابت کرده اند که معلمان با پسران و دختران رفتارهای کلیشه ای دارند و مدرسه تقسیمات جنسیتی را به جای آن که در حوزه ای گسترده تر زیر سوال ببرد ، تقویت می کنند .

آن ماری ولپ^۱ (۱۹۷۷) در تحقیق خود نشان داده است که دختران به رفتارهای زنانه تشویق می شوند و آموزگاران این کار را بخشی از وظایف خود برای القاء معیار های درست رفتار زنانه می دانند و هر وقت صحبت از مشاغل دختران به میان آمده است ، معلمان تمایل به القاء مشاغل کلیشه ای مانند منشی گری ، پرستاری ، معلمی و ... نشان داده اند .

تحقیقات که تأثیر مدرسه را بررسی کرده اند به پیام های منفی از طرف معلمان و مشاوران ، جهت گیری مردانه در برنامه ریزی درسی ، تعداد اندک معلمان زن به عنوان الگوهای سودمند و سیاست متفاوت مدرسه و تربیت دانش آموزان به عنوان واقعیت هایی در اغلب نظام های آموزشی و طبقات اجتماعی و گروه های قومی مختلفی که در داخل این نظام ها قرار دارند ، اشاره کرده اند (اکلی^۲ ، ۱۹۹۲).

مطالعات بروفی و گود^۳ (۱۹۹۰) نیز تأیید می کند که باورهای معلمان فرصت های بیشتر را برای بسط ایده ها ، افکار و انتخاب پسران ایجاد و تقویت می کند .

بندورا^۴ (۱۹۹۷) در تحقیق خود به این نتیجه رسید که باورهای جنسیتی معلمان در یادگیری و پیشرفت تحصیلی دانش آموزان نیز موثر است .

۱- Ann-marie wolpe

۲- oakely

۳- Brophy & Good

۴- Bandura

اگر چه شواهد زیادی وجود دارد که نشان می دهد دختران از نظر علمی موفق تر از پسران هستند اما اسناد و تحقیقات بیش از پیش بیست و پنج سال نشان می دهد که سوگیرهای جنسیتی موجب شده است که دختران فرصت های زیادی را از دست بدهند (اونز^۱، ۲۰۰۳)

به طور کلی سوگیری های جنسیتی^۲ در آموزش و پرورش به شکل الگوهای مختلف اجتماعی شدن دیده می شود و اغلب قسمتی از برنامه ریزی درسی پنهان است که دانش آموزان به طور ضمنی از طریق روابط متقابل با معلمان و کلاس های روزانه شان فرا می گیرند .

بنابراین برنامه ریزی درسی اعم از آشکار و پنهان ، کتاب های درسی و باورهای معلم از عوامل مهمی هستند که قالب های ذهنی و جنسیتی پر تبعیض را در ذهنیت و رفتار دانش آموزان القا و ایجاد می کند . بدین ترتیب می توان گفت دانش آموزان بخش عظیمی از باورهای جنسیتی خود را از طریق مدرسه و معلم کسب می کنند .

مطالعات دیگر (فیشباین و آیزن^۳، ۱۹۷۴ ، ۱۹۷۵) نشان می دهد که نگرش باور رابطه دارد و رابطه میان نگرش و باور ، رابطه ای علی است . تحقیقات نشان می دهد که باورهای جنسیتی از جمله عواملی است که بر روی نگرش شغلی تأثیر دارد . (واتسون ، ۲۰۰۲)

پول و لو^۴ (۱۹۸۵) اذعان دارند که نگرش شغلی در زمان نوجوانی شکل می گیرد و متأثر از اجتماعی شدن نقش جنسیت است . استحکام این اجتماعی شدن اغلب باعث محدود شدن اختیارات

۱- Owens

4-Pool & Low

۲-Gender Bias

۳-Fish bein & Ajzen

شغلی که براساس جنسیت است، می شود چنان که دختران بر اثر موانع و فشارهای اجتماعی اغلب حرفه یا شغلی را انتخاب می کنند که در انطباق با نیازهای عاطفی آنها قرار دارد.

گاتفردسون^۱ (۱۹۸۱) نیز اظهار می دارد نگرش شغلی دختران اغلب با مشاغلی که تناسب جنسیتی دارد هماهنگ است. به طوریکه دختران ابتدا مادری و مادر شدن را می آموزند سپس مشاغلی مانند پرستاری معلمی را برمی گزینند. برخلاف پسران، دختران در مورد آینده شغلی، ازدواج و تعهد به خانواده دچار تضاد می شوند زیرا قیل از اینکه شغلی را انتخاب کنند باید در مورد اینکه چگونه خانواده و کار را با یکدیگر ترکیب کنند، تصمیم بگیرند. (کورد و استفان^۲؛ به نقل از واتسون، ۲۰۰۲) این تضادها باعث می گردد دختران به موقعیت های پایین تر شغلی راضی شوند، بر این اساس نگرش شغلی می تواند متأثر از باورهای جنسیتی باشد.

وزارت آموزش و پرورش با ایجاد و گسترش مراکز تربیت معلم بخشی از نیروی انسانی مورد نیاز خود را از این طریق تربیت و تأمین می کند به طوری که معلمان مورد نیاز در دوره های ابتدایی و راهنمایی تحصیلی از فارغ التحصیلان این مراکز تأمین می گردند. علاوه بر آن، دانشکده های علوم تربیتی از جمله مراکز دانشگاهی هستند که آموزش و پرورش می تواند برای تأمین نیروی انسانی خود در مقطع ابتدایی و راهنمایی از فارغ التحصیلان آن استفاده کند. با توجه به دوساختار متفاوت در برنامه ریزی و آموزش برای معلمان، مراکز تربیت معلم مکان های آموزشی هستند که به طور مستقیم تحت نظارت وزارت آموزش و پرورش و به صورت تک جنسی اداره می شوند و دانشجو معلمان بعد از فارغ التحصیل شدن از این مراکز بدون مانع سازمان آموزش و پرورش می گردند. از طرف دیگر دانشکده های علوم تربیتی تحت یک نظام دانشگاهی و به طور

۱- Gottfredson

۲- Corder & Stephan

مختلط اداره می شوند ، ساختار و برنامه ریزی آموزشی و پرورشی آنان با مراکز تربیت معلم متفاوت است، و دانشجویان طی مراحل و ضوابطی خاص وارد چرخه آموزش و پرورش می شوند .

سنجش و مقایسه باورهای جنسیتی و نگرش دانشجویان و دانشجو معلمان نسبت به شغل معلمی ، هم نوع باورهای آنان (کلیشه ای یا غیر کلیشه ای بودن) و هم دیدگاه مثبت یا منفی آنها نسبت به شغل معلمی ، بعلاوه کلیشه ای یا غیر کلیشه بودن نگرش معلمی را مشخص می سازد . در پژوهش حاضر متغیر محل تحصیل (مراکز تربیت معلم و دانشکده های علوم تربیتی) به عنوان عاملی که ممکن است در ایجاد تفاوت بین باورهای جنسیتی دانشجویان و دانشجو معلمان و نگرش آنان نسبت به شغل معلمی نقش داشته باشد ، وارد شده است . شاید نتایج این پژوهش بتواند تصویری نسبتاً ، گویا از باورها و نگرش فعلی و آینده معلمان و شغل معلمی به ما بدهد .

در پژوهش حاضر پژوهشگر ضمن شناسایی باورهای جنسیتی و نگرش شغلی دانشجویان و دانشجو معلمان ، رابطه بین باورهای جنسیتی و نگرش نسبت به شغل معلمی آنان را مورد بررسی و مقایسه قرار می دهد .

۳-۱ اهمیت و ضرورت مسأله

انجام پژوهش در ارتباط با باورهای جنسیتی و نگرش نسبت به شغل معلمی می تواند از دو جنبه دارای اهمیت باشد .

الف - جنبه نظری

منشأ بسیاری از نگرش ها ، دانش و باورهای انسان ناشی از آن چیزی است که از بدو تولد در خانه و در ادامه از طریق معلم و کتاب های درسی در آموزش و پرورش رسمی به او القاء می شود . نگرش ها و باورهای جنسیتی ، بخشی از این اطلاعات است که از طریق معلمان و همچنین محتوای کتابهای درسی به کودکان و نوجوانان منتقل می شود . نظر به اینکه معلم امروز صرفاً ناقل

دانستنیها به دانش آموز نیست بلکه او رسالت دارد دانش آموز تحت تربیت خود را برای جامعه ای در حال رشد و توسعه آماده و اجتماعی سازد. پس آگاه شدن از ویژگی های این نیروی انسانی، شناخت باورها و نگرش او، می تواند اهمیت زیادی داشته باشد.

بررسی تحقیقات انجام شده در ایران نشان می دهد که در خصوص باورهای جنسیتی معلمان، رابطه باورها با نگرش شغلی در محیط های آموزشی و تربیت معلم، پژوهشی صورت نگرفته است. بنابراین شناخت باورهای جنسیتی دانشجو معلمان و دانشجویان دانشکده های علوم تربیتی (به عنوان معلمان و یا متقاضیان حرفه معلمی در آینده) و به طور کلی شناخت باورها و نگرش آنان هم راستا با پژوهش های جهانی می تواند در تکمیل دانش موجود در راستای پژوهش های جنسیتی مؤثر واقع شود، بعلاوه آگاهی های لازم در مورد باورها، افکار و نگرش شغلی طالبان حرفه معلمی در اختیار سازمان های ذینفع قرار گیرد.

ب- جنبه کاربردی

یافته های این پژوهش می تواند در نظام برنامه ریزی و تصمیم گیری وزارت آموزش و پرورش این تفکر را ایجاد و تقویت کند که چگونه و با چه ملاک هایی نیروی انسانی از جمله معلمان مورد نیاز خود را تأمین کند. به عبارت دیگر در انتخاب و گزینش این منبع انسانی، علاوه بر علاقه و تعهد شغلی، معیارهای دیگر از قبیل شناخت باورهای جنسیتی و نحوه نگرش آنان نسبت به شغل معلمی را مد نظر قرار دهد. از طرف دیگر نتایج این تحقیق راهگشایی خواهد بود برای مراکز تربیت معلم از جهت برنامه ریزی صحیح آموزشی، آموزش شیوه های برخورد مناسب با دو جنس، آگاه کردن معلمان از کلیشه های جنسیتی و رفع آن، رشد و گسترش باورهای جنسیتی غیرکلیشه ای که بر کار آمدی و توانمند سازی دانش آموزان دختر و پسر مؤثر می گردد.

۴-۱ اهداف کلی پژوهش :

- مقایسه باورهای جنسیتی و نگرش نسبت به شغل معلمی دانشجو معلمان و دانشجویان با توجه به جنس و محل تحصیل

- تعیین رابطه بین باورهای جنسیتی و نگرش نسبت به شغل معلمی

اهداف تفصیلی

- مقایسه باورهای جنسیتی دانشجویان دانشکده های علوم تربیتی با توجه به جنس
- مقایسه باورهای جنسیتی دانشجو معلمان مراکز تربیت معلم با توجه به جنس
- مقایسه باورهای جنسیتی دانشجویان و دانشجو معلمان دختر
- مقایسه باورهای جنسیتی دانشجویان و دانشجو معلمان پسر
- مقایسه نگرش دانشجویان نسبت به شغل معلمی با توجه به جنس و محل تحصیل
- مقایسه نگرش دانشجویان و دانشجو معلمان دختر نسبت به شغل معلمی
- مقایسه نگرش دانشجویان و دانشجو معلمان پسر نسبت به شغل معلمی

۵-۱ سوالات پژوهش :

- ۱- آیا تفاوتی بین باورهای جنسیتی دانشجویان با توجه به جنس و محل تحصیل وجود دارد؟
- ۲- آیا تفاوتی بین نگرش نسبت به شغل معلمی در دانشجویان با توجه به جنس و محل تحصیل وجود دارد؟
- ۳- سهم جنس و باورهای جنسیتی در پیش بینی نگرش نسبت به شغل معلمی چه اندازه است؟